

Bos- en natuurbeheer

inhoud

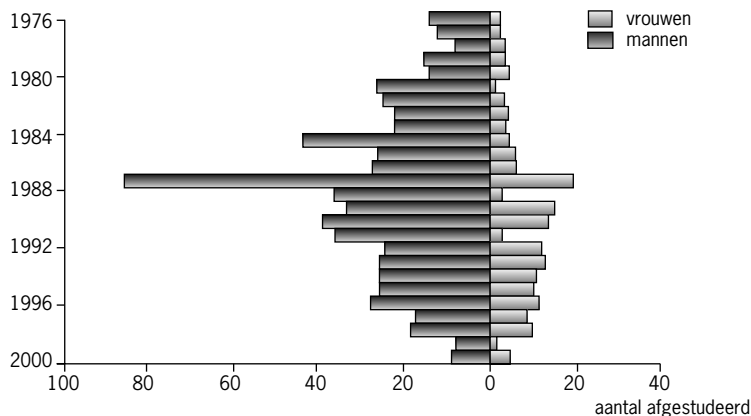
1 inleiding	4
aantallen afgestudeerden	4
2 de opleiding van afgestudeerden Bos- en natuurbeheer	5
specialisaties	5
stages	5
studieduur	5
promoties	5
3 van studie naar betaalde baan	6
zoekduur en voorbereiding	6
functieverwerving	6
arbeidmarktsituatie in 2001	7
standplaats	7
4 het werk van afgestudeerden Bos- en natuurbeheer	8
marktsector	8
functieomschrijving	9
belangrijke activiteiten	10
vaardigheden	11
5 functiekwiteit	12
inhoudelijke aansluiting	12
niveau van de functie	12
salaris	12
leidinggeven	13
Bijlage I Marktsectoren	14
Bijlage II Functieomschrijvingen	15
Bijlage III Arbeidsorganisaties	16

De arbeidsmarktgegevens in deze rapportage, zijn afkomstig van 146 afgestudeerden Bos- en natuurbeheer¹, 118 mannen en 28 vrouwen. Zij hebben deelgenomen aan het WU-KLV loopbaanonderzoek dat in 2001 voor de zevende maal werd gehouden.² Aanvullend zijn gegevens van de WO-Monitor van 1998 tot en met 2001 in deze rapportage gebruikt. De WO-Monitor wordt elk jaar uitgevoerd onder recent afgestudeerden van elke universiteit in Nederland. Dit levert een extra groep respondenten op van 44 afgestudeerden Bos- en natuurbeheer.

Aantallen afgestudeerden

De opleiding Bosbouw bestaat al sinds de oprichting van Wageningen Universiteit in 1918. Met ingang van 1995 is de studie uitgebreid tot Bos- en natuurbeheer. Sinds het begin tot januari 2002 zijn er 1257 mensen afgestudeerd, waarvan dertien procent vrouwen. Van de 284 bosbouwers en natuurbeheerders die vanaf 1992 afstudeerden is bijna een kwart vrouw (69). Figuur 1 geeft een beeld van de aantallen mannen en vrouwen die vanaf 1976 afstudeerden.

Figuur 1. Aantal afgestudeerden Bos- en natuurbeheer in de periode 1976-2001

¹ gebaseerd op afgestudeerden van Bosbouw (VII, VIII, XI, N-15, L10), Tropische bosbouw (XII) en Bos- en natuurbeheer (L10).

² Het loopbaanonderzoek wordt om de vier à vijf jaar gehouden. In 2001 heeft Stoas het onderzoek verricht onder een steekproef van de afgestudeerden van 1963 tot en met 1996 en alle afgestudeerden van 1997 t/m 1999. Na weging voor afstudeerjaar geeft dit aantal respondenten een goed beeld van de arbeidsmarktsituatie van afgestudeerden Bos- en natuurbeheer. De wegingsfactoren voor afstudeerjaar zijn gebaseerd op de totaalcijfers van afgestudeerden vanaf 1963.

Specialisaties

De afgestudeerden Bos- en natuurbeheer die vanaf 1992 afstudeerden kunnen worden verdeeld naar de onderstaande specialisaties.

Tabel 2.1 Specialisaties van afgestudeerden Bos- en natuurbeheer* afgestudeerd in 1992-1999

Specialisaties	Verbijzondering van specialisaties	%
bos- en natuurbeleid	beleidsontwikkeling (gem), landgebruiksplanning (gem), sociale bosbouw (trop), voorlichting (gem)	24
beheer van bos en natuur	beheer natuurbos (trop), plantage bosbouw (trop), landschapsbeheer (gem), integraal waterbeheer (trop), stedelijk groen (gem), agroforestry (trop)	22
bos- en natuurontwikkeling	bosecologie (trop), dierecologie (trop), bosteeltsystemen (gem), natuurbeheerssystemen (gem), bosbescherming (gem), milieukwaliteit (gem)	30
recreatie en toerisme	beleidsontwikkeling (gem), beheer landelijk gebied (gem), beheer stedelijk groen (gem), recreatie en toerisme in de tropen (trop)	7
vrije oriëntatie	vrije richting	17
Totaal N (100%)		46

* te vergelijken met MFN : Masters Forest and Nature Conservation

In tabel 2.1 is te zien dat er veel tropisch georiënteerde specialisaties zijn. Bijna veertig procent van de afgestudeerden in Bos- en natuurbeheer volgde een tropische oriëntatie. Dit is aanzienlijk meer dan bij alle afgestudeerden van Wageningen Universiteit waarvan tien procent de studie op de tropen instelde.

Stages

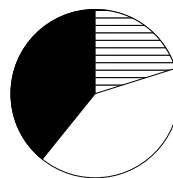
Van de tussen 1992 en 1999 afgestudeerden Bos- en natuurbeheer volgde negentig procent een stage. Het merendeel ging naar het buitenland, zowel tropen als niet-tropen. Bijna twintig procent bleef tijdens de stageperiode in Nederland (zie figuur 2).³⁾

Studieduur

Van de afgestudeerden Bos- en natuurbeheer die vanaf 1997 afstudeerden is een derde deel binnen vijf jaar afgestudeerd. Van het totaal heeft zeventig procent van deze afgestudeerden binnen zes jaar de studie afgerond.

Promoties

Van de afgestudeerden Bos- en natuurbeheer is vijftien procent gepromoveerd of bezig met een promotieonderzoek. Dit is minder dan bij alle WU-ingenieurs het geval is (19%).

Figuur 2 Plaats van stage van afgestudeerden Bos- en natuurbeheer afgestudeerd in 1992-1999

- stage in Nederland (19%)
- stage in de tropen (41%)
- stage in andere landen, niet tropen (40%)

³⁾ De doorstromers en deeltijders zijn hier buiten beschouwing gelaten.

Zoekduur en voorbereiding

Het percentage afgestudeerden Bos- en natuurbeheer dat gelijk na het krijgen van de bul aan het werk kon, is eind jaren negentig toegenomen en bedraagt sinds 1997 rond de 40 procent. In 2000 vonden alle afgestudeerden binnen een half jaar hun eerste functie.

Naast de wetenschappelijke voorbereiding tijdens de studie en het opdoen van de benodigde vaardigheden is het ook van belang om algemene maatschappelijke en politieke ontwikkelingen te volgen. Vaste elementen om je tijdens je studie voor te bereiden op een vliegende start in de loopbaan zijn:

- de stageperiode
- het beroepsvoorbereidend blok / academisch blok
- het volgen van Studium Generale activiteiten
- deelname aan commissies en verenigingen
- deelname aan KLV-activiteiten, bijvoorbeeld
 - de sollicitatietraining voor starters van KLV Professional Match
 - gesprekken met afgestudeerden uit het KLV informantennetwerk
 - contactadressen uit het Adresboek met alle afgestudeerden in Nederland en buitenland
 - bijeenkomsten van studiekringen, waaronder 'Tropische bossen', 'Ontwikkelingsvraagstukken' en 'Milieu'

Functieverwerving

Zeventien procent van de afgestudeerden Bos- en natuurbeheer vond de eerste functie via een advertentie.

Een zesde deel komt via een uitzendbureau aan de eerste baan. De anderen vonden die voor een belangrijk deel via hun contacten: de relaties en vrienden, WU docenten, stage, en gevraagd door de werkgever (deels ook via de stage).

Tabel 3.1 Wijze van functieverwerving van de eerste baan door afgestudeerden Bos- en natuurbeheer afgestudeerd in 1992-1999 (gewogen, %)

	Bos- en natuurbeheer	WU
solliciteren op een advertentie	17	22
uitzendbureau / detachering	16	12
relaties en vrienden	16	15
WU docenten	7	11
via stage of werkervaring	9	10
gevraagd door werkgever	12	9
open sollicitatie	10	10
eigen bedrijf of op ouderlijk bedrijf		
internet e.a. manieren	14	11
Totaal N (100%)	127	1422

Arbeidsmarktsituatie in 2001

Op 1 september 2001 had 93 procent van de afgestudeerden Bos- en natuurbeheer betaald werk voor 12 uur of meer per week. Van deze afgestudeerden Bos- en natuurbeheer met een betaalde baan is 86 procent in loondienst bij een werkgever (zie tabel 3.2). Van de afgestudeerden Bos- en natuurbeheer heeft tien procent een eigen bedrijf.

Tabel 3.2 Dienstverband van afgestudeerden Bos- en natuurbeheer met een baan van > 12 uur/week in 2001 (gewogen, %)

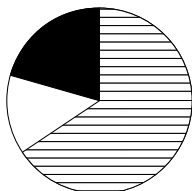
dienstverband	Bos- en natuurbeheer	WU
in loondienst bij werkgever	86	86
AIO / OIO / promovendus	2	3
zelfstandige in eigen bedrijf	10	7
freelance	1	2
detachering	3	2
anders (uitzendkracht,		1
Totaal N (100%)	137	3132

Standplaats

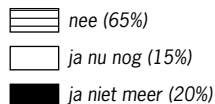
De meeste afgestudeerden Bos- en natuurbeheer werken in 2001, al dan niet na een buitenlands verblijf, in Nederland (85%).

Vijftien procent werkte in 2001 langer dan één jaar in het buitenland, vooral in Europa, Zuid-Amerika en Afrika.

Een vijfde deel heeft langer dan één jaar in het buitenland gewerkt, maar werkt er nu niet meer. De gemiddelde verblijfsduur in het buitenland is 6,3 jaar, variërend van twee tot twintig jaar.

Figuur 3 Afgestudeerden langer dan één jaar in het buitenland werkzaam (geweest)

Marktsector⁴⁾

Afgestudeerden Bos- en natuurbeheer vinden hun eerste functie in een groot scala aan werkorganisaties. Bij onderzoeksinstituten als Alterra en TNO en bij verschillende universiteiten. In overheidsdienst bij ministeries (LNV, VROM, VWS en V&W), Staatsbosbeheer en gemeentes. In de particuliere sector werken zij bij dienstverlenende organisaties inclusief ingenieurs- en adviesbureaus als Foreest Groen Consult of Oranjewoud en bij financiële instellingen. In de non-profit sector vormen organisaties en verenigingen als Natuurmonumenten, de stichting Bos en Hout een belangrijke rol als eerste werkgever.

Na de eerste baan biedt ook de sector buitenland werkgelegenheid. Een deel van de afgestudeerden met vijf of meer jaren werkervaring werkte in 2001 bijvoorbeeld bij buitenlandse overheid, de FAO en niet gouvernementele organisaties (NGO's). Later in de loopbaan wordt de Nederlandse overheid een steeds belangrijker werkgever.

Kijk in bijlage III voor de precieze namen van de werkgevers van afgestudeerden Bos- en natuurbeheer in 2001. Daar is ook vermeld in welke van die arbeidsorganisaties banen verwacht worden.

Tabel 4.1 Marktsectoren waar afgestudeerden Bos- en natuurbeheer werkzaam zijn (gewogen, %)

marktsector	1e functie 1992-1999	functie 2001 5-10 jaar werkervaring	functie 2001 > 10 jaar werkervaring
universiteiten	10	2	17
onderwijsinstellingen	5	2	5
onderzoeksinstituten	14	12	7
rijks-, regionale en lokale overheid in NL	17	14	31
agrarische bedrijven	2	4	5
industrie en handel	3	5	5
organisaties en verenigingen	12	17	2
ingenieurs- en adviesbureaus	10	12	5
dienstverlening (profitsector)	16	22	19
buitenlandsector	2	10	3
Totaal N (100%)	58	40	74

Functieomschrijving⁵⁾

Aan het begin van de loopbaan zijn voor afgestudeerden Bos- en natuurbeheer functies in onderzoek, op het gebied van kennisoverdracht en beleidsvoorbereiding van belang. Later in de loopbaan komt het accent nog sterker op het advieswerk, consultancy te liggen en vinden afgestudeerden meer leidinggevende posities, in het management en bijvoorbeeld als projectleider. (zie tabel 4.2)

Tabel 4.2 Functies van afgestudeerden Bos- en natuurbeheer (gewogen, %)

functie omschrijving	1e functie 1992-1999	functie 2001 5-10 jaar werkervaring	functie 2001 > 10 jaar werkervaring
AIO/OIO	4		
onderzoeker	23	13	25
docent	4	2	
voorlichter / adviseur	18	29	14
ontwerper	4		
vaktechnisch ingenieur	5		
IT-specialist	4	10	7
beleidsmedewerker	14	10	19
commercieel medewerker	2	5	
(bedrijfs)management	2	5	21
projectleider	1	10	9
overige functies	20	15	5
Totaal N (100%)	56	40	73

Jan Rots, regio verantwoordelijke bij Bosgroep Zuid Nederland:

‘De bosgroep is een coöperatieve vereniging van boseigenaren, particulieren en gemeentes, die bij de bosgroep voor advies en beheer terecht kunnen. Ik adviseer bijvoorbeeld een gemeente hou zij hun bosranden gevarieerder kunnen maken, zodat er meer plant- en diersoorten kunnen leven. Of ik schrijf een bosbeheersplan voor een villawijk die in het bos ligt. Het boskarakter proberen zo goed mogelijk te bewaren, zonder dat er een park van wordt gemaakt. Daar hoort ook uitvoerend beheer bij: welke bomen moeten worden gekapt en waar moet worden aangeplant. Ook heb ik te maken met beleidsvoorbereiding voor de provincie.’

Belangrijke activiteiten⁶⁾

In tabel 4.3 staan de activiteiten die voor afgestudeerden Bos- en natuurbeheer in hun functie van belang zijn. Zoals de functies al doen vermoeden omvatten de werkzaamheden vaak kennisoverdracht (vooral adviseren), beleidsvoorbereiding en leidinggevende en coördinerende activiteiten.

Tabel 4.3 Belangrijke activiteiten in de functies van afgestudeerden Bos- en natuurbeheer met vijf of meer jaar arbeidsmarktervaring (gewogen, aantallen)

	aantal keer genoemd	
onderzoek:	fundamenteel experimenteel onderzoek	3
	fundamenteel veldonderzoek	11
	toegepast experimenteel onderzoek	10
	toegepast veldonderzoek	17
kennisoverdracht:	doceren	14
	voorlichten	14
	organisatorisch adviseren	13
	commercieel adviseren	8
	technisch adviseren	27
	adviseren op andere gebieden	18
informatievoorziening:	systeembeheer, ontwerpen	17
	informatieanalyse	14
	schrijven/redigeren/vertalen	14
	beleid:	6
beleidvoeren zonder leidinggeven	beleidsvoorbereiding	33
	leiding geven en bedrijfsvoering:	15
leiding aan leidinggevend en beleidvoeren	leiding geven aan uitvoerenden en beleidvoeren	27
	leiding geven aan uitvoerenden zonder beleidvoeren	14
	coördineren	28
	beheer en taxatie	12
	logistiek	4
	controle en kwaliteitsbeheer	5
	administratieve werkzaamheden	13
overige:	personeelswerk, productie, inspectie, verkopen/inkopen/handel e.a.	20
Totaal N antwoorden	357	
Totaal N respondenten	139	

Vaardigheden

De afgestudeerden hebben aangegeven welke vaardigheden zij nodig hebben voor de activiteiten in hun functie en arbeidsorganisatie. Deze kunnen worden ingedeeld in drie groepen van ieder zeven competenties:

- Onderzoeksvaardigheden: zelfstandig onderzoek verrichten, vakkennis, kennis van methodeleer en statistiek, van recente ontwikkelingen op het vakgebied, informatie verwerken, resultaten interpreteren en schriftelijk rapporteren.
- Beroepsvaardigheden: hier gaat het om algemene persoonlijke vaardigheden en niet-vakspecifieke kennis, namelijk commercieel en maatschappelijk inzicht, inzicht in bestuurlijke besluitvorming, diplomatieke en leidinggevende capaciteiten, bedrijfseconomische kennis en mondeling kunnen presenteren.
- Houdingsaspecten: zelfstandigheid, creativiteit, aanpassingsvermogen, bestand zijn tegen werkdruk, integriteit, een kritische houding en communicatieve vaardigheden.

Afgestudeerden Bos- en natuurbeheer vinden de houdingsaspecten belangrijker voor hun functieuitoefening dan de beroepsvaardigheden en de onderzoeksvaardigheden.

⁴ In bijlage I staan volledige beschrijvingen van elke marktsector.

⁵ In bijlage II zijn de volledige omschrijvingen bij elke functie opgenomen.

⁶ Werkzaamheden die minimaal 25 procent van het takenpakket omvatten. Een persoon kon meerdere activiteiten noemen.

Een aantal aspecten die iets zeggen over de kwaliteit van de functie zijn de aansluiting van de functie bij de opleiding, het niveau van de functie, het salaris en het leidinggevend karakter.

Inhoudelijke aansluiting

Bij de jonge afgestudeerden Bos- en natuurbeheer is een tweedeling te zien in de aansluiting van opleiding bij hun eerste functie. Een vijfde deel (21%) geeft aan dat de eerste functie aansloot op de specialisatie in de doctoraalfase en bij 29 procent sloot het aan bij de opleiding in het algemeen. Voor de hele WU was dit respectievelijk 37 en 27 procent (zie tabel 5.1).

Bijna veertig procent van de afgestudeerden Bos- en natuurbeheer zegt dat er geen specifieke studierichting is die aan zou sluiten bij hun eerste functie, een veel groter deel dan bij alle WU-ingenieurs.

Tabel 5.1 Aansluiting van de inhoud van de eerste functie bij de opleiding van afgestudeerden Bos- en natuurbeheer afgestudeerd in 1996-1999 (gewogen, %)

sluit aan bij:	Bos- en natuurbeheer	WU totaal
specialisatie in doctoraalfase	21	37
gevolgde studierichting	29	27
verwante studierichting	8	7
geheel andere studierichting	4	6
geen specifieke studierichting	38	23
Totaal N (100%)	24	610

Niveau van de functie

Tweederde deel van de afgestudeerden Bos- en natuurbeheer werkte in de eerste functie op academisch of HBO/academisch niveau. Voor vijftien procent was de eerste functie op VWO of MBO niveau of lager (zie tabel 5.2).

Salaris

Het bruto maandsalaris van afgestudeerden Bos- en natuurbeheer in de eerste functie was in 2000 naar het prijspeil van 2001 gemiddeld circa 1400 euro, iets lager dan dat van alle WU-ir's gemiddeld in hun eerste functie. Met het aantal jaren werkervaring stijgt het salaris. Na circa negen jaar werkervaring komt het gemiddelde bruto maandsalaris van afgestudeerden Bos- en natuurbeheer boven de 3000 euro.

Tabel 5.2 Functieniveau van de eerste functie van afgestudeerden Bos- en natuurbeheer afgestudeerd in 1996-2000 (gewogen, %)

niveau	Bos- en natuurbeheer	WU totaal
academisch	32	54
academisch/HBO	34	27
HBO werk/denk niveau	9	7
specifiek HBO niveau	9	5
HAVO, VWO, MBO of lager	15	7
Totaal N (100%)	53	1722

Leidinggeven

In 2001 had 45 procent van de afgestudeerden Bos- en natuurbeheer met vijf of meer jaren werkervaring een leidinggevende functie; voor alle WU-afgestudeerden was dit 47 procent.

De afgestudeerden Bos- en natuurbeheer dat leiding geeft aan anderen doet dit in het algemeen aan kleinere groepen mensen. (zie tabel 5.3).

Tabel 5.3 Aantal personen aan wie afgestudeerden Bos- en natuurbeheer met vijf of meer jaren arbeidsmarktervaring leiding geven (gewogen, %)

niveau	Bos- en natuurbeheer	WU totaal
1 - 5 personen	39	48
6 - 10 personen	31	22
11 - 20 personen	12	13
21 - 50 personen	8	10
meer dan 50 personen	5	8
Totaal N (100%)	54	1366

universiteiten	Wageningen Universiteit, andere universiteiten, academische ziekenhuizen
onderwijsinstellingen	algemeen voortgezet onderwijs, hoger agrarisch onderwijs, overig hoger beroepsonderwijs, middelbaar en lager agrarisch onderwijs, overige onderwijsinstellingen
onderzoeksinstituten	agrarische onderzoeksinstituten en proefstations, overig technisch en wetenschappelijk onderzoek
rijksoverheid, regionale en lokale overheid	Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, andere ministeries, Dienst Landelijk Gebied, zuiveringsschappen, waterschappen, nutsbedrijven, overige regionale en lokale overheid
agrarische bedrijven	bosexploitatie, agrarische bedrijven, veredelingsbedrijven
industrie en handel	chemisch/technologische industrie, vleesverwerkende industrie, voedings- en genotmiddelenindustrie, veevoederindustrie, andere agro-industrie, handel en distributie, overige industrie
organisaties en verenigingen	werkgevers- en werknemersorganisaties, beroeps- en standsorganisaties, product- en bedrijfsschappen, organisaties en verenigingen in de agrarische sfeer, organisaties met een ideëel doel
ingenieurs- en adviesbureaus	architecten-, ingenieurs- en adviesbureaus, milieudienstverlening (w.o. afvalverwerking, sanering milieuverontreiniging)
overige dienstverlening	veilingen voor landbouw-, tuinbouw- en visserijproducten, keuring en controle, verhuur en handel in onroerend goed, organisatieadviesbureaus, pr, marketing, marktonderzoeksbureaus, bank- en verzekeringswezen, softwarebureaus, vervoer en communicatie, gezondheids- en welzijnszorg, maatschappelijke dienstverlening, recreatie, sport en cultuur (inclusief beheer natuurgebieden), overige dienstverlening
buitenlandsector	buitenlandse overheid, SNV, DGIS, internationale organisaties

AIO/OIO	assistent in opleiding (AIO), onderzoeker in opleiding (OIO)
onderzoeker	(toegevoegd) onderzoeker, universitair docent, wetenschappelijk medewerker, universitair hoofddocent, leidinggevend onderzoeker, hoogleraar, senior onderzoeker, research coördinator
docent	leraar, docent, trainer
voorlichter / adviseur	voorlichter, communicatiedeskundige, PR-medewerker, adviseur, (adjunct)consulent, consultant, GVO-deskundige, deskundige ontwikkelingssamenwerking
vaktechnisch ingenieur	procestechnoloog, productontwikkelaar, milieutechnoloog arbeidshygiënist, kwaliteitsspecialist, teeltkundig medewerker, vaktechnologisch ingenieur teeltkundig, overige vaktechnische en vaktechnologische ingenieurs
IT-specialist	systemanalist, programmeur, informatieanalist, overige IT-specialisten en automatiseringsdeskundigen
beleidsmedewerker	beleidsmedewerker, beleidsvoorbereider, stafmedewerker, personeelsfunctionaris
commercieel medewerker	commercieel medewerker, management trainee, commercieel leidinggevende: verkoopleider, exportmanager, productmanager, sectormanager, marketingmanager
bedrijfsmanagement	stafmanager, hoofd stafafdeling, lijnmanager, bedrijfsleider, productie leider, (adjunct)directeur, algemeen directeur
projectleider	projectleider, (hoofd)ingenieur, rentmeester, beheerder, (hoofd/adjunct)inspecteur
overig	ontwerpfuncties, politieke/diplomatieke functies, informatiespecialist, journalist, redacteur, (adjunct)voorzitter, belangenbehartiger, overige

Respondenten van de loopbaanenquête, afgestudeerd in Bos- en natuurbeheer aan Wageningen Universiteit, waren op 1 september 2001 werkzaam in onderstaande organisaties. Wanneer de afgestudeerden binnen twee jaar plaatsingsmogelijkheden verwachten voor WU-ingenieurs bij hun organisaties zijn deze voorzien van een sterretje (*).

Universiteiten

TUD – Technische Universiteit Delft*
 Turku University – Finland
 UM – Universiteit van Maastricht
 UU – Universiteit Utrecht
 UvA – Universiteit van Amsterdam
 Wageningen Universiteit*

Onderwijsinstellingen

AEQUOR – landelijk orgaan voor agrarisch beroepsonderwijs
 AOC Terra
 CSW Middelburg
 Hogeschool Larenstein*
 IAC – Internationaal Agrarisch Centrum*

Onderzoeksinstituten

Alterra – Research instituut voor de groene ruimte*
 DLO – Dienst Landbouwkundig Onderzoek*
 ECOSUR (onderzoeksinstituut) – Mexico
 Forskningscenter for Skov & Landskab (onderzoeksinstituut) – Denemarken*
 IPGRI (onderzoeksinstituut) – Syrië
 PPO-DLO – Praktijkonderzoek Plant & Omgeving
 PRI-DLO – Plant Research International*
 TNO – Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek

Rijks-, regionale en lokale overheid

Gemeente Den Haag
 Gemeente Zaanstad*
 Gemeente Zwolle*
 Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden*

LNV – Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij*
 LNV / DLG – Dienst Landbouwkundig Gebied*
 LNV / DZW – Directie Zuid-West
 LNV / EC – Expertise Centrum*
 LNV / LASER – agentschap*
 LNV / Plantenziektkundige Dienst
 Permar WS

Provincie Limburg
 Staatsbosbeheer*
 VROM – Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu
 VROM / Stichting Advisering bestuur-rechtspraak
 VWS – Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
 VWS / RIVM – Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu*
 V&W – Ministerie van Verkeer en Waterstaat
 V&W / Railinfrastructuur
 V&W / Rijkswaterstaat*

Agrarische bedrijven

Coöperatie Bosgroep Zuid Nederland U.A.*
 Forestales de Costa Rica S.A. (bosbeheer) – Costa Rica
 Landgoed Vilsteren BV

Industrie en handel

Aventis – handelsorganisatie gewasbescherming
 Deli XL*
 Keygene – biotechnisch bedrijf*
 SAPPI - papierconcern

Organisaties en verenigingen

ANWB
 Eleat*
 Federatie Particulier Grondbezit
 IVN – Instituut voor Natuurbeschermingseducatie
 Natuurmonumenten*
 Plattelands jongeren service*
 Stichting Bos en Hout*
 Stichting Robinia

Ingenieurs- en adviesbureaus

Arcadis
 Bureau Buitenkans
 Buro Helamer
 De Groene Ruimte
 Eelerwoude
 Farmecology consultants
 Foreest Groen Consult*
 Fugro-Inpark BV*
 Ingenieursbureau Oranjewoud BV*
 Kerkhof (consultancy) – Frankrijk
 Klinge Bemme
 Nieuwland Opleidingen
 V.d. Langerijt adviseurs

Overige dienstverlening

Arbo Unie Oost-Nederland
 Awareness – beleidsmarketing
 Credit Agricole (financiële dienstverlening) – Frankrijk
 De Spaarbeleggen
 Ernst & Young
 Financieel Compleet (AEGON)*
 Fortis

I-Health
 ING Groep*
 IR-kwadraat – softwareontwikkeling
 LTO Vastgoed
 NKBV Sportbond
 Postcodeloterij*
 Railed Spoorweg Veiligheid
 Rentmeesterskantoor Plaggenborg*
 Start uitzendbureau
 TPG Post
 Udate.com – softwarebedrijf
 Unisys Nederland NV

Buitenlandsector

CAB International – United Kingdom
 DGIS – Directoraat Generaal Internationale Samenwerking – Nicaragua*
 FAO – Food and Agricultural Organisation
 Horizont 3000 (NGO ontwikkelingsamenwerking) – Tanzania*
 INBAR (internationale ontwikkelingsorganisatie) – Ecuador*
 Ministerie van Buitenlandse Zaken – Ambassade Burkina Faso
 NGO – Non-Gouvernementele Organisatie – Bolivia
 Nordland Fylkeskommune – Noorwegen
 Stadt Düsen (gemeentelijke overheid) – Duitsland
 STEPS (stichting voor ontwikkelingswerk) – Suriname

Samenstelling:

STOAS – WU Studentenzaken en Alumnibureau – KLV

Verdere informatie:

Op internet:

www.dow.wau.nl/forestry/

www.dow.wau.nl/natcons/

www.klv.nl

Bij Wageningen Universiteit:

Opleidingscoördinator hans.jansen@wur.nl

Bij KLV:

Informantennetwerk: office@klv.nl

Studiekring Tropische bossen: info@tropischebossen.nl

Studiekring Ontwikkelingsvraagstukken: c.de.jong@ilri.agro.nl

Studiekring Milieu: titia.demes@wur.nl

Studiekring Beroepsethiek in de praktijk: josette.jacobs@wur.nl

En:

De Koninklijke Nederlandse Bosbouwkundige Vereniging: www.knbv.nl